

N:o 190.

Af herr **E. Thermænius**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående vissa delar af byggningabalken.

Uti 16 kap. 1 § byggningabalken läsas följande ord: »Lands allmanning må de nyttja, som inom länet bygga och bo, och härads eller sockne allmanning de, som i häradet eller socknen äro».

Om begreppet »allmanning» yttrar en författare: »Uti Sverige ansågs i äldre tider allmänt, att skogarne voro upplåtna till *allas* fria begagnande, eller att de utgjorde en eller flere *menigheters* gemensamma egendom. Med odlingens framsteg fick å ena sidan den enskilde full eganderätt till den jord han odlat, och å andra sidan blef den samfälda jordegendomen, allmanningen, närmare bestämd såsom bya-, sockne-, härads- eller landsallmanning. Ur allmänningensbegreppet uppkom snart det s. k. skogsregalet, som, framträdande under benämningarne konungs- och kronoallmanning, ej är annat än begreppet allmanning, utsträckt till hela riket. Det var i öfverensstämmelse dermed, som konung Gustaf I i bref till norrländingarne den 20 april 1542 förklarade, att »alla sådana egor, som obbyggda ligga, höra Gud, Konungen och Sveriges krona till».

Vid närmare aktgifvande på de ofvan anförda lagorden finner man, att deras innehåll icke stämmer öfverens med de nutida förhållandena. Allmänningarne få icke nyttjas på långt när af *alla*, som inom länet (häradet, socknen) äro.

Från begynnelsen, medan menigheterna uteslutande bestodo af odlare, lågo alla bördor — exempelvis rustnings-, roterings- och väghållningsbördor — så att säga på dessa menigheter, naturligtvis i förhållande till storleken af hvars och ens egendom. Efter samma proportion erhöll också hvar och en den lättnad, som tillkom menigheten genom dess samfälda egendom.

Tid efter annan hafva sedermera andra nybyggare slagit ned sina bopålar inom menigheterna än sådana, som i egentlig mening sysselsatt sig med odling. Denna kategori af inbyggare har dock icke på långt när varit likställd med menigheternas ursprungliga inbyggare. Det är först under den närmaste tiden, som man begynt beträda den utan tvivel rigtiga vägen, att — frånsedt de indirekta skatterna — fördela bördorna på menigheternas alla skattepligtiga inbyggare.

Men då framställer sig osökt den frågan: fordrar icke följdriktigheten i detta utjemningsarbete, att också de ursprungliga *menighetsförmånerna* fördelas på dem, »som inom länet bygga och bo»? Om ingen kan bestrida behörigheten af, att hvar och en i mån af förmåga deltagar med odlarnes efterföljare i de bördor, som från fordom till följd af sakens natur legat uteslutande på dem; bör då icke i analogi dermed det menighetskraf, som förefinnes, också samfäldt åtnjutas till att dermed lätta de *fördelade* bördorna?

En liknande tendens till utjemning framträder på ett annat område i de ofta framkommande motionerna om indragning till statsverket af den af städerna intjenade vinsten på bränvinsrörelsen.

Jag har varit tveksam om, huru vida jag skulle låta dessa tankar angående allmänningarne framkomma i form af motivering till ett förslag i Riksdagen eller icke; men då detta syntts mig vara den säkraste utvägen att vinna klarhet i frågan, skall jag tillåta mig värdsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Konungen anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huru vida icke antingen alla de allmänningar, som omförälas i 16 kap. 1 § byggningsbalken må kunna, enligt ordalydelsen i nämnda lagrum, nyttjas af dem, som äro inom vederbörande län, härad eller socken, eller om desamma icke, i annat fall, må indragas till statsverket; samt att Kongl. Maj:t, sedan sådan utredning egt rum, derefter ville för Riksdagen framlägga de förslag, som Kongl. Maj:t profvar nödiga.

Stockholm den 27 januari 1893.

Edvard Thermanius.